

**«ДО КІСТОК»
АБО АНОРЕКСІЯ ЯК СПОСІБ ЗНАЙТИ МІСЦЕ В РОДИНІ ТА ЛИШАТИСЯ НЕ
СЕКСУАЛЬНОЮ**

Стрічку можна читати як дослідження конфлікту суб'єкта з тілесністю, бажанням інших та ідентичністю в структурі сім'ї. Головна героїня, Еллі, переживає анорексію як симптом, що формує її унікальну позицію у полі сім'ї.

Її тіло стає одночасно об'єктом контролю та полем боротьби між власним «Я» і вимогами батьків і культури.

Сюжет стрічки підкреслює три основні психоаналітичні теми: тілесний симптом як відповідь на бажання іншого, конфлікт з образом матері та батька, і поступове формування суб'єктності через терапію.

Еллі — 20 років, студентка, повертається додому з чергового центру лікування анорексиків.

Повертається дівчина не до рідної матері, а до нової родини батька. Де її зустрічає мачуха та сестра підліток.

Сестра є дуже уважною до Еллі, чесність їх стосунків не викликає сумнівів. Мачуха одразу зазначає, що Еллі щодня має їсти в їх присутності, зважуватися, робити заміри. Нехай і незграбно, але нова дружина батька Є, нехай незграбно та топорно, але вона Є. Вона готує, міряє, зважує...

Матір Еллі живе на фермі з іншою жінкою, вони втомилися боротися зі хворобою Еллі та віддали її на поруки батька = мачухи. Матір Еллі пережила післяродову депресію, і розповідає нам, що їх ранні стосунки з Еллі зазнали великої травми. Матір не годувала Еллі грудьми та не хотіла підходити до її ліжечка. Дружина вороже налаштована на Еллі. Тобто і тут вона є зайвою.

Батько в стрічці представлений відсутністю та пустими стільцями. Жодного разу ми не побачимо його і його функції в житті дівчини. Він то на роботі, то в розлученні, то не бере трубку.

Навіть, на сімейному зібранні в клініці в колі зайняті знов всі сидіння, окрім крісла батька! Всі говорять про Еллі в третьому лиці, називаючи її «Вона» чи «Їй». Еллі припиняє говорити, адекватного місця в сім'ї для неї немає — **її місце в симптомі анорексії.**

Вона не знаходить місця поруч з матір'ю та батьком і помічають її через принцип симптома! Коли вона хвора — про неї говорять. Її одночасно не існує для всіх, і в той самий час надто багато.

ВОНА НЕ НАМАГАЄТЬСЯ ЗНИКнути. ВОНА НАМАГАЄТЬСЯ БУТИ

Сестра каже: «Кожен раз, коли я дивлюся на якесь фото, я думаю, о це коли Еллі була в лікарні. А я хочу нормальну сестру і нормальне життя!» — **тобто на фото і в житті її немає на перший погляд, а ле одночасно вона всюду!**

Матір: «Боже мій, ти як привид» — привид теж чи то є, чи то немає? Привид переслідує та лякає. **Це той, кого ти не бачиш, але він все одно є.**

СИМПТОМ — ЦЕ НЕ КОВАРСТВО.
ЦЕ — ЄДИНИЙ ВИХІД.
БЕССВІДОМІЙ

Еллі каже: «**Якщо я почну їсти — весь світ зруйнується**». І вона права, бо для інших вона зникне!

Саме розуміючи це, лікареві вдається зцілювати своїх пацієнтів: «Ми не говоримо про їжу, вона не має ніякого значення» ©. Таким чином **він фруструє Еллі і примушує шукати своє місце серед інших не за допомогою симптома.**

ПОВЕРНЕННЯ ДО МАТЕРІ

Еллі тікає з клініки і повертається до матері. На рівні Фрейдиського дискурсу, повернення до матері — це повернення до первинного об'єкта любові. Материнська груди, материнське тіло — перший об'єкт, який задовольняє і одночасно формує бажання. Фрейд каже: «Біля материнської груді зустрічається голод да задоволення».

Для анорексика їжа завжди символічна: це не лише їжа, а мова любові, володіння, контроль, присутність та відсутність.

У фільмі сцена годування немовляти матір'ю викликає у Еллі приплив травми, бо вона бачить те, чого не мала сама — матір, що дає тіло, тепло, погляд і увагу іншому, але не їй. Еллі відчуває втрату материнського об'єкта, втрату «мого місця у бажанні Іншого». Матір годує дитину — живить тілом. Вона дає те, що не дала Еллі. Вона включає дитину в коло свого бажання. Еллі тут не включена.

Матір пропонує нагодувати Еллі з пляшечки. Це — принципово інша сцена, ніж годування немовляти. Вона вже не просто свідок чужого годування — тепер мати спрямовує своє бажання на неї.

У цьому моменті ми бачимо повернення до оральної стадії — до найпершої форми задоволення і зв'язку з матір'ю. Але нагодувати з пляшечки — означає не повернутися буквально до грудей — вона пропонує пляшечку, заміщення, символ любові, але не саму любов у тілі.

Це — найважливіший момент: Еллі вперше не вимагає неможливого — **і приймає замітник. Це і є рух дорослішання.** Саме після цього Еллі переживає метафоричне перенародження і саме в цей момент вона цілує вперше хлопця, привласнюючи собі своє бажання, яке нарешті проривається, адже до цього Еллі настоювала на своїй несексуальності.

АНОРЕКСІЯ ЯК ВІДМОВА ВІД ЖІНОЧОГО ТА СТРАХ ПЕРЕД СЕКСУАЛЬНІСТЮ

Анорексія — це спосіб не входити в досвід жіночого, ідентифікуватися з сексуальністю по жіночому принципу.

Тіло жінки викликає тривогу у дівчини-підлітка. Ці зміни провокують появу страхів, пов'язаних зі статевим актом, бажаним поглядом на її тіло. Саме тому, найчастіше анорексія розгортається саме в підлітковому віці, коли тіло дівчини здобуває нові форми та місячне, яке має бути зупинено, а тіло «законсервованим» в стані вічної дівчинки, а «краще» — міжгендерним та схованим за мішкуватим одягом:

«Як тільки в тебе з'являються груди — все, готуйся, ти під прицілом!» ©.

У логіці французької школи психоаналізу проявляється як спроба уникнути ідентифікації з жіночою статево-рольовою позицією, з тією формою «Я», яка вимагає прийняття власної сексуальності.

Тіло дівчини-підлітка, що змінюється під впливом гормонів та нових статевих характеристик, стає джерелом тривоги, бо його образ починає викликати «бажаючий погляд іншого». Цей погляд не просто оцінює тіло, а активізує структуру бажання, у якій дівчина повинна зайняти позицію суб'єкта у культурі сексуальності — і саме це стає джерелом внутрішнього конфлікту.

Анорексія у цьому сенсі функціонує як спроба «зупинити час», заморозити тіло в стані дівчинки, уникнути вступу у символічний порядок жіночої сексуальності. Зменшення тілесності, контроль над їжею, «невидимість» статевих характеристик стають засобом уникнення погляду та бажання іншого, а отже — уникнення суб'єктивної позиції у сексуальному дискурсі. Це одночасно і тілесна відмова, і символічна — спроба залишитися «міжгендерним» або «непомітним», уникаючи ризику конституції себе як жінки у полі бажання.

Тобто анорексія проявляє конфлікт між образом себе і тілесністю, між фрагментарним досвідом власного тіла та вимогою символічного порядку: бути жінкою, приймати бажання іншого, ідентифікуватися з жіночим принципом.

Тіло стає полем боротьби: з одного боку, прагнення до цілісності образу «Я», з іншого — страх перед культурною та сексуальною роллю, що накладається на нього через символічний закон.

НЕНАВИСТЬ ДО ОБРАЗУ МАТЕРІ В СОБІ

В продовженні теми жіночого, анорексія може розглядатися і як спосіб втечі від образу матері, які ми — жінки «приречені» виявляти в собі.

На відміну від чоловіків, чиє тіло принципово відмінне від материнського, жінка регулярно виявляє своє сходство з материнським тілом та її сексуальності. А отже і досвід матері, як жінки, буде впливати на розгортання дівочої сексуальності настільки, що дівчина-підліток може відмовитися від процесу розвитку та зупинитися на симптомі анорексії

Ця схожість неминуче накладає на її суб'єктивність вимогу приймати жіночий досвід матері як частину власної ідентичності. Водночас цей вплив може стати джерелом тривоги і ненависті: материнський образ одночасно бажаний і небажаний, символізує норму і обмеження, сексуальність і тілесність, яких дівчина ще боїться. У цьому контексті анорексія виступає як механізм «заморожування» розвитку: через контроль над тілом дівчина прагне уникнути наслідування материнського образу, тим самим затримуючи власний процес дорослішання та сексуальної ідентифікації.

Таким чином, анорексія — це не лише тілесна хвороба, а символічна операція: тілесна відмова стає відповіддю на складну гру бажання, образу матері та власного становлення у полі жіночої ідентичності.

- **© Автор статті Афанасьєва Анастасія Сергіївна. Член Українського Психоаналітичного Союзу та Асоціації Клінічних психологів.**
- **Дата 08.10.2025**
- Використання матеріалів у власних цілях без вказання авторства заборонено. Усі матеріали захищено авторським правом відповідно до частини другої статті 5 Закону України «Про авторське право і суміжні права».
- Авторські права на фото зі стрічки належать компаніям: AMBI Group, Sparkhouse Media, Foxtail Entertainment, Mockingbird Pictures, To The Bone Productions Дистрибуція: Netflix
© AMBI Group / Sparkhouse Media / Netflix (2017)